

หนังสือพิมพ์จิ๋ว
ฉบับที่ 3 ปีที่ 1 เดือนมิถุนายน 2550

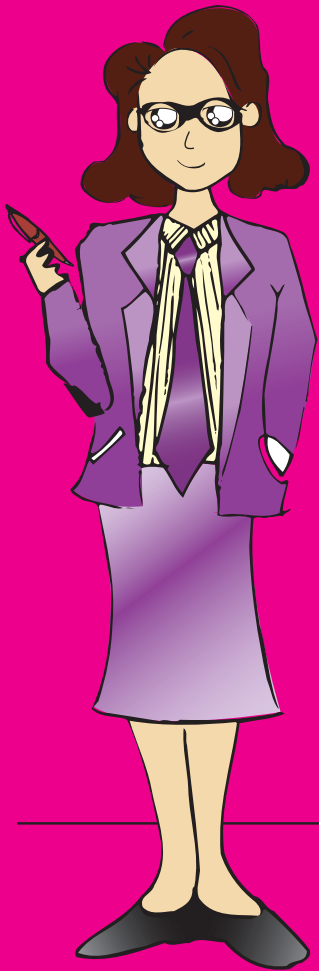
Herbarium News

หนังสือพิมพ์เพื่อเยาวชนผู้รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คอลัมน์เด่น

● เทียวสวนกับพี่อ้น.....	3
● สารพันพรรณไม้.....	4
● พืชประหลาด.....	5
เก็บผักริมรั้ว	
● มื้ออร่อย.....	6
เรื่องของหญ้า	
● เข้าป่าดูเห็ด.....	7
ไม้ป่าน่าชม	
● ชื่อนั้นสำคัญไฉน?.....	8
● พฤษศาสตร์วันละคำ.....	9
● มาเข้าห้องสมุดกันดีกว่า.....	10
ต้นไม้ประจำจังหวัด	
● สอนน้องวาดรูปลายเส้นทางพฤษศาสตร์.....	11
ถามมาตอบไป	
● หน้านี้มีรางวัล.....	12

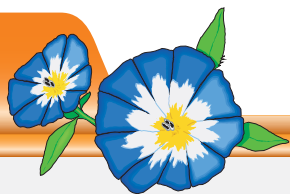

มาพบกันอีกแล้วนะคะหนูๆ กว่าหนูๆจะได้่านหนังสือพิมพ์จั่ว Herbarium News (อ่านถูกกันหรือยังคะ เฮอ-แบ-เรียม-นิวส์) ของป้าฉบับนี้ ก็คงเปิดเทอมกันแล้ว เป็นอย่างไรบ้างคะ ปิดเทอมไปเที่ยวไหนกันมาบ้าง ไปเที่ยวตามสวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ชมพรรณไม้นานาชนิดกันบ้างรึเปล่า หรือคุณพ่อคุณแม่พาไปเที่ยวต่างประเทศ ยังไงก็เที่ยวในประเทศไทยให้ทั่วก่อนนะคะ เมืองไทยเรายังมีอะไรที่น่ารู้ น่าเที่ยวอีกมากมาย ดูซิคะฝรั่งยังมาเที่ยวกันเยอะแยะเราคนไทยแท้ๆ ยังไม่รู้จกว่าบ้านเรามีอะไร เดี่ยวเจอฝรั่งรู้จักบ้านเมืองเรามากกว่า อายเขาจะคะ อยากจะให้พาไปเที่ยวไหนบอกป้ามาเลยจะแนะนำให้คะ อยากจะพาไปเองเหมือนกัน เอาไว้ถ้ามีโอกาสดีๆ เราไปเที่ยวกันซักทีก็ดีเหมือนกันนะ

ฉบับนี้หาความรู้กันต่อไปนะคะ พวกพี่ๆน้องๆเขาตั้งใจกันจริงๆเลยที่จะแบ่งปันความรู้ให้หลานๆ หลานยายฉิมเขาจะสอนวิธีดูเห็ดต่อคะ ลุงพฤษภก็จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับต้นสาละที่พระพุทธรเจ้าประทับก่อนตรัสรู้ ใครรู้จักต้นไม้มดบ้าง พลิกเข้าไปอ่านเลย ลุงยางนาพาหนูๆให้คุ้นกับหอพรรณไม้ (Herbarium) ที่เป็นที่มาของชื่อหนังสือพิมพ์จั่วฉบับนี้ไงละ ลุงแก้วกำลังจะเริ่มให้พวกหนูจำศัพท์ต่างๆเพิ่มมากขึ้นกันแล้ว แต่ป้ารับรองว่าถ้าใครจำได้หมด โตขึ้นเป็นนักพฤกษศาสตร์แทนพวกป้าได้เลย ป้าต้องหาคนรับช่วงคะไม่งั้น นักพฤกษศาสตร์ของประเทศไทยสูญพันธุ์แน่ แล้วยังมีอีกหลายเรื่องไม่ว่า สารพันพรรณไม้ของลุงปี พี่พริกชี้หนูจะนำอะไรมาฉบับนี้ ติดตามในเล่มนะคะ

ป้าอบเชย

หอพรรณไม้

โดย.....ยางนา

น้องๆ คงพอเข้าใจคำว่าหอพรรณไม้ หรือ herbarium จากฉบับที่หนึ่งและสองแล้วนะครับ คราวนี้ลองมาดูกันว่าหอพรรณไม้แบ่งตามวัตถุประสงค์และขนาดของหอพรรณไม้ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภทครับ ประเภทแรกได้แก่ **หอพรรณไม้นานาชาติ** เป็นหอพรรณไม้ขนาดใหญ่ ต้องมีจำนวนตัวอย่างมากกว่า 4 ล้านชิ้นขึ้นไป และต้องเก็บตัวอย่างพรรณไม้ที่มาจากทุกมุมโลก ทำให้ครอบคลุมการศึกษาพรรณไม้ทั่วโลก ก็เลยเป็นหอพรรณไม้นานาชาติไปครับ ตัวอย่างหอพรรณไม้เหล่านี้ได้แก่หอพรรณไม้ปารีส ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นหอพรรณไม้ที่มีตัวอย่างมากที่สุดในโลก กว่า 10 ล้านชิ้นเลยทีเดียว หอพรรณไม้คิวก็มียี่ห้อของประเทศอังกฤษ ก็มีตัวอย่าง 7-8 ล้านชิ้น เป็นใจครับ จำนวนตัวอย่างมากมายเลยใช้ไหมครับ เทียบกับของหอพรรณไม้ที่เรามีเพียง 2 แสนชิ้นเท่านั้นเอง หอพรรณไม้ประเภทที่สองเป็น **หอพรรณไม้ระดับชาติ หรือระดับภูมิภาค** ก็จะมีขนาดเล็กลงมากกว่าประเภทแรก ตัวอย่างพรรณไม้ส่วนใหญ่เก็บในประเทศที่เป็นที่ตั้งของหอพรรณไม้เหล่านี้หรือเก็บจากประเทศใกล้เคียงในภูมิภาคเดียวกันครับ เช่นหอพรรณไม้โบกอร์ประเทศอินโดนีเซีย แต่หอพรรณไม้ประเภทนี้มีความสำคัญไม่แพ้หอพรรณไม้ระดับนานาชาติครับ เพราะเป็นแหล่งรวมพรรณไม้ที่สำคัญของแต่ละประเทศหอพรรณไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชก็อยู่ในประเภทนี้ด้วยและรวบรวมพรรณไม้ไว้ได้มากที่สุดในประเทศเลยครับ หอพรรณไม้ประเภทที่สามคือ **หอพรรณไม้ท้องถิ่น** เป็นหอพรรณไม้ขนาดเล็กและตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมตัวอย่างพรรณไม้ที่เก็บจากบางพื้นที่ หอพรรณไม้เหล่านี้ได้แก่ หอพรรณไม้ตามภาคต่างๆ ของประเทศ หรือหอพรรณไม้ของมหาวิทยาลัยที่ใช้สำหรับการเรียนการสอน ถ้าโรงเรียนของน้องๆ มีหอพรรณไม้ และมีการจัดการที่ดีก็สามารถรวมอยู่ในหอพรรณไม้ประเภทนี้ได้ครับ หอพรรณไม้ประเภทสุดท้ายเป็น **หอพรรณไม้ประเภทพิเศษ** ได้แก่หอพรรณไม้ที่ตั้งขึ้นมาเป็นการเฉพาะ เช่น รวบรวมตัวอย่างพรรณไม้ที่เก็บโดยนักพฤกษศาสตร์ที่สำคัญของโลกในอดีต คือเป็นหอพรรณไม้ประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังหมายถึงหอพรรณไม้ที่ตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมตัวอย่างจากโครงการศึกษาวิจัยต่างๆ ก็ได้ครับ

เป็นยังไงครับน้องๆ ลองจินตนาการดูซิครับว่าหอพรรณไม้ทั่วโลกจะมีจำนวนซักเท่าไร และจำนวนตัวอย่างจะมีมากมายมหาศาลเพียงใด และจำไว้อย่างนะครับ หอพรรณไม้แต่ละประเภทและตัวอย่างเหล่านี้มีความสำคัญมากเท่าๆ กันไม่ว่าจะมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ แต่สำคัญที่ต้องมีการจัดการหอพรรณไม้ที่ดีและเปิดโอกาสให้เข้ามาศึกษาวิจัยได้ ฉบับหน้าลองมาดูกันว่าเราจะมีการจัดการหอพรรณไม้กันอย่างไร สวัสดิ์ครับ

▲ ตึกหอพรรณไม้ปารีส ดูเก็บตัวอย่างพรรณไม้ ประเทศฝรั่งเศส

▶ ภายในหอพรรณไม้คิว ประเทศอังกฤษ

เที่ยวสวน...กับเพื่อน

ช่วงนี้น้องๆ หลายคนก็อยู่ในช่วงปิดภาคเรียน พี่มีสวนรุกขชาติที่ให้ความรู้ และเป็นที่พักผ่อนคลายร้อนได้ มาแนะนำน้องๆ นั่นคือ สวนรุกขชาติ 100 ปี กรมป่าไม้ (ชัยสมบุญ) อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 เนื่องในโอกาสการสถาปนากรมป่าไม้ ครบรอบ 100 ปี (18 กันยายน พ.ศ. 2539) เป็นสวนรุกขชาติที่มีขนาดใหญ่ มีพื้นที่ถึง 1,465 ไร่ หรือประมาณ 2.34 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นเทือกเขาสูงชัน บริเวณเหนือน้ำตก มีลักษณะเป็นที่ราบคล้ายแอ่งกระทะ ชาวบ้านเรียกว่า ขุนน้ำตก ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 500 เมตร บริเวณรอบสวนรุกขชาติเป็นป่าดั้งเดิม มีทั้งป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้งและป่าทุ่งหญ้า

แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

■ **น้ำตกชัยสมบุญ** เป็นน้ำตกขนาดกลาง ต้นน้ำมาจากเทือกเขาสอยดาว แต่จะมีน้ำเฉพาะในช่วงฤดูฝน น้ำตกมี 4 ชั้น ในฤดูน้ำหลากจะเกิดเป็นแก่งขนาดเล็ก อีก 3 ชั้น รวมเป็น 7 ชั้น น้ำตกมีความยาวประมาณ 500 เมตร ในแต่ละปี มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม และยังมีเส้นทางเดินเท้าศึกษาธรรมชาติและพรรณไม้ไว้ให้น้องๆ หาความรู้อีกด้วย

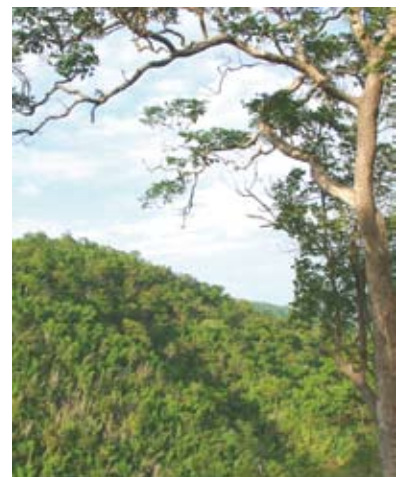
■ **น้ำตกชัยใหญ่** อยู่ทางทิศใต้ของเทือกเขาสอยดาว ในเขตอำเภอไพศาลี มีต้นกำเนิดมาจากเขาสอยดาวเช่นเดียวกัน เป็นน้ำตกขนาดกลาง มี 4 ชั้น และมีน้ำเฉพาะช่วงฤดูฝนเช่นเดียวกัน

■ **จุดชมวิว** เป็นจุดชมวิวยอดนิยม เป็นแนวเขตรอยต่อ 3 จังหวัด คือ นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ และลพบุรี สามารถมองเห็นทัศนียภาพได้กว้างไกลและสวยงาม มีหลายจุดได้แก่ จุดชมวิวเนินมะกอก จุดชมวิวผาแดง (ชมพระอาทิตย์ขึ้น) จุดชมวิวผาสวรรค์ เนินพะยอม (ชมพระอาทิตย์ตก) และจุดชมวิวน้ำตกเขาสอยดาวที่ระดับความสูงจากน้ำทะเล 558 เมตร อากาศเย็นสบายในหน้าร้อน ในฤดูหนาวอากาศหนาวเย็นมาก

หากน้องๆ มีเวลาเที่ยวต่อ ก็ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียงหลายแห่ง เช่น เมืองเก่าเวสาลี ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 30 กิโลเมตร รอยพระพุทธรบาท วัดพระพุทธรบาท ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร แหล่งโบราณคดีวัดโพธิ์ประสาท ระยะทาง ประมาณ 40 กิโลเมตร เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ ระยะทางประมาณ 70 กม. วนอุทยานถ้ำเพชรถ้ำทอง จังหวัดลพบุรี ระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตร

สำหรับการเดินทางไปสวนรุกขชาติ 100 ปี กรมป่าไม้ (ชัยสมบุญ) มีหลายเส้นทาง ได้แก่

■ จากจังหวัดนครสวรรค์ ทางหลวงหมายเลข 3004 (สายนครสวรรค์-ท่าตะโก-ไพศาลีวังพิบูล) ผ่านที่ว่าการอำเภอไพศาลี จนถึงสามแยกบ้านกระทุ่มทอง ให้เลี้ยวขวา ใช้เส้นทางสายกระทุ่มทองหนองสำโรง จนถึงสวนรุกขชาติฯ รวมระยะทาง 90 กิโลเมตร

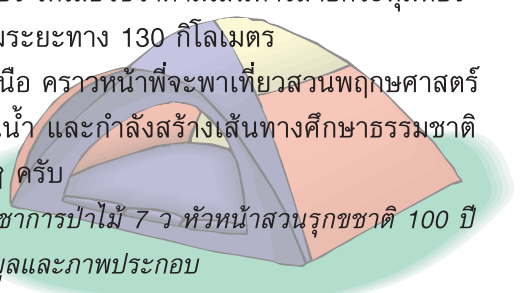
■ จากกรุงเทพฯ เดินทางตามทางหลวงหมายเลข 11 (สายอินทร์บุรี-ตากฟ้า-สี่แยกไพศาลี) เมื่อถึงสี่แยกไพศาลี ให้ใช้เส้นทางหมายเลข 3004 ผ่านที่ว่าการอำเภอไพศาลี จนถึงสามแยกบ้านกระทุ่มทอง ให้เลี้ยวขวาตามเส้นทางสายกระทุ่มทอง-หนองสำโรง ถึงสวนรุกขชาติฯ รวมระยะทาง 260 กิโลเมตร

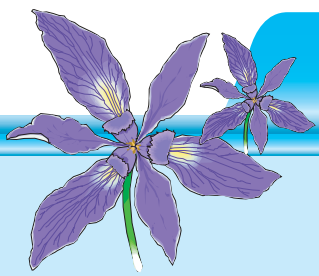
■ จากจังหวัดเพชรบูรณ์ เดินทางตามทางหลวงหมายเลข 21 (สายเพชรบูรณ์-หนองไผ่บึงสามพัน) ถึงอำเภอบึงสามพัน ให้เลี้ยวขวาตามทางหลวงหมายเลข 3004 (บึงสามพันวังพิบูล) ถึงสามแยกบ้านกระทุ่มทอง เลี้ยวซ้ายตามเส้นทาง สายกระทุ่มทอง-หนองสำโรง ถึงสวนรุกขชาติฯ รวมระยะทาง 125 กิโลเมตร

■ จากจังหวัดลพบุรี เดินทางตามทางหลวงหมายเลข 1 (ลพบุรี-โคกสำโรง-ตากฟ้า) ถึงอำเภอตากฟ้า เลี้ยวขวาตามทางหลวงหมายเลข 11 (ตากฟ้า-สี่แยกไพศาลี) ถึงสี่แยกไพศาลี ให้ใช้เส้นทางหมายเลข 3004 ผ่านที่ว่าการอำเภอไพศาลี จนถึงสามแยกบ้านกระทุ่มทอง ให้เลี้ยวขวาตามเส้นทางสายกระทุ่มทอง-หนองสำโรง ถึงสวนรุกขชาติฯ รวมระยะทาง 130 กิโลเมตร

ฉบับนี้เที่ยวสวนทางภาคเหนือ คราวหน้าพี่จะพาเที่ยวสวนพฤกษศาสตร์ พัทลุงเป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่อยู่ในน้ำ และกำลังสร้างเส้นทางศึกษาธรรมชาติ รับรองว่าน่าสนใจและน่าเที่ยวมากๆ ครับ

ขอขอบคุณ นายณัฐชัย นุชชม นักวิชาการป่าไม้ 7 ว. หัวหน้าสวนรุกขชาติ 100 ปี กรมป่าไม้ (ชัยสมบุญ) ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลและภาพประกอบ

สวัสดีหลานๆ พบกันอีกแล้วกับสาระเกี่ยวกับพรรณไม้ พบกันฉบับนี้คงเป็นช่วงที่หลานๆ เพิ่งเปิดเทอมกำลังสนุกสนานกับการได้รู้จักเพื่อนใหม่ และพบเพื่อนเก่ามีเรื่องเล่ามากมาย หลังจากที่ได้ห่างหายไปในช่วงปิดเทอม และลูกก็คิดว่าในช่วงปิดเทอมที่ผ่านมาหลานๆ คงจะได้มีเวลาไปท่องเที่ยวพักผ่อน สมองกับคุณพ่อคุณแม่หลังจากที่ได้คร่ำเคร่งกับการศึกษาเล่าเรียนมาเกือบตลอดทั้งปี ในช่วงนี้อากาศบ้านเรายังแปรปรวน เดียวฝนตก เดียวแดดออก แต่ก็ยังร้อนอบอ้าวเหมือนเดิมอากาศร้อนๆ อย่างนี้หากมีอะไรเย็นๆมาช่วยคลายร้อนบ้างก็คงจะดี นอกจากจะไปอาบน้ำแล้วลูกก็เลยนึกถึงไอศกรีมขนมหวานเย็นที่มีส่วนประกอบของเผือก มัน ถั่วและธัญพืชต่างๆ และที่เห็นอยู่เสมอก็คือ **ลูกชิด** ที่มีลักษณะเป็นเม็ดๆ สีขาว กับ **ลูกจาก** ที่มีลักษณะคล้ายลูกเงาะผ่าซีก เมื่อตอนลูกเป็นเด็กเหมือนหลานๆ ลูกก็เข้าใจว่าเป็นประเภทเดียวกัน พอโตขึ้นได้มาเรียนรู้ และศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ จึงรู้ว่าลูกชิดกับลูกจากเป็นส่วนของพืชคนละชนิดกัน และหลานๆ ละเข้าใจว่าอย่างไร เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศอากาศร้อนๆ แบบนี้เรามาทำความรู้จักกับลูกชิดและลูกจากกันดีกว่า

ลูกชิดกับลูกจาก เป็นส่วนที่ได้จากผลของพืชในวงศ์ปาล์ม (PALMAE) จำพวกเดียวกับตาล ลาน มะพร้าว หมาก แต่จะแตกต่างกันตรงที่ลูกชิดได้มาจากผลของ **ต้นดาวหรือต้นตาว** ที่เรียกกันในภาคเหนือหรือที่เรียกกันในภาคใต้ว่า **ต้นฉก** และคนภาคกลางเรียกว่า **ต้นชิด** มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า **Arenga pinnata (Wurmb.) Merr.** ชอบขึ้นในป่าดิบชื้นทางภาคเหนือและบริเวณชายเขาหินปูนทางภาคใต้ฝั่งตะวันตก เมื่อผลสุกสุดท้ายบนต้นแก่ ต้นแม่ก็จะตาย การเก็บหาผลต้นชิดต้องระมัดระวังเพราะที่ผิวของผลและน้ำในผลมีสารที่ทำให้เกิดการระคายเคืองและผื่นคันได้มาก นอกจากลูกชิดจะได้จากต้นชิดหรือต้นตาวแล้ว ยังได้จาก **ต้นหลังกับหรือต้นรังกับ** ที่มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า **Arenga westerhoutii Griff.** อีกด้วย ต้นหลังกับมีลักษณะใกล้เคียงกับต้นชิดมากแต่มีลักษณะใบที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ใบย่อยของต้นหลังกับจะเรียงตัวเป็นระเบียบในระนาบเดียวกัน ส่วนต้นชิด ใบย่อยจะเรียงตัวไม่เป็นระเบียบมีหลายระนาบ ส่วนมากที่พบเกือบทั่วประเทศจะเป็นต้นหลังกับ

สำหรับลูกจากก็เป็นส่วนที่ได้จากผลของ **ต้นจาก (Nypa fruticans Wurmb.)** ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้จำพวกปาล์มเช่นเดียวกันกับลูกชิด ต้นจากเป็นพันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่ในบริเวณที่เป็นดินเลนตามปากแม่น้ำ อ่าว บึงน้ำกร่อยจนถึงป่าชายเลนส่วนใหญ่จึงอยู่ในแถบจังหวัดที่อยู่ติดชายทะเลคนในภาคใต้จึงไม่นิยมรับประทานลูกชิด แต่จะรับประทานลูกจากแทน นอกจากผลนำมาทำลูกจากแล้วส่วนต่างๆ ของต้นจาก เช่น ใบ ใช้มุงหลังคา ห่อขนมจาก น้ำที่บีบจากช่อดอกนำมาเคี้ยวทำน้ำตาลปึกมีกลิ่นหอมหวานดี

ลูกชิดและลูกจาก ที่เราเห็นเป็นเนื้อสีขาวใสๆ ได้มาจากส่วนของเมล็ดที่เรียกว่า **เอนโดสเปิร์ม (endosperm)** ซึ่งเป็นอาหารที่ใช้สำหรับเลี้ยง **ต้นอ่อน (embryo)** เมื่อเวลาที่เมล็ดเริ่มงอก นิยมนำมารับประทานเป็นขนมหวานผสมกับไอศกรีมหรือขนมหวานเย็น เมื่อเวลาที่หลานๆ ไปตามร้านหรือรถเข็นขายไอศกรีมขนมหวานเย็น ส่วนใหญ่จะเป็นลูกชิดมากกว่าลูกจาก เพราะลูกชิดมีการเก็บหาและทำกันเป็นอุตสาหกรรมมีขายตามตลาดทั่วไป ยกเว้นแต่จะไปในภาคใต้หรือแถบจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ชลบุรี ก็อาจจะเห็นได้ทั้งลูกชิดและลูกจาก เปิดเทอมนี้เวลาไปเรียนหนังสือก็อย่าลืมมองหาลูกจากและลูกชิดมารับประทานคลายร้อนบ้างก็คงจะดี จะได้รู้รสชาตินอกเหนือจากสิ่งที่ลุงได้เล่ามา ก็หวังว่าหลานๆ คงจะเข้าใจแล้วว่า ลูกชิดกับลูกจากต่างกันอย่างไร

พืชอะไรเอ่ย เล็กกระจิดริดแต่ดูดซับน้ำไว้ได้มากกว่าน้ำหนักของตัวเองถึง 7 เท่า แปลกไหม!

น้องๆ ได้ติดตามอ่านหนังสือพิมพ์จิวฉบับที่แล้วคงจะจำได้บ้างจากที่ลุงแก้วได้แนะนำไว้ในคอลัมน์ “พฤษศาสตร์วันละคำ” ว่า มอส หรือ moss เป็นพืชกลุ่มแรกๆ ของโลกที่พัฒนาตัวเองจากที่อยู่ในน้ำขึ้นมาดำรงชีวิตอยู่บนบก มอสไม่มีท่อลำเลียง จึงไม่มีราก ลำต้น และใบที่แท้จริง ไม่มีดอกและผล ขยายพันธุ์โดยสร้างอับสปอร์ อาศัยเกาะอยู่ตามเปลือกไม้ ใบไม้ บนหิน หรือดินในป่าตามธรรมชาติที่มีความชื้นและแสงแดดที่เหมาะสม อากาศบริสุทธิ์ปราศจากมลพิษ มอสเป็นพืชจิ๋วดูดซับน้ำและความชื้นส่วนประกอบให้ผืนป่าคงความอุดมสมบูรณ์ น้องๆ ระวังอย่าไปเหยียบหรือเด็ดดึงมอสมาเล่นเพราะพืชจิ๋วนี้บอบบางและตายง่ายมากถ้าถูกกระทบกระเทือน ช่วงฤดูแล้ง มอสจะแห้งเหี่ยวคล้ายจืด แต่เมื่อถึงฤดูฝน มอสก็จะดูดซับน้ำ สารอาหารจากหมอก และฝน พื้นตัวกลับมาเขียวชุ่มคล้ายพรมกำมะหยี่สีเขียวสวยงามมาก นอกจากนั้นมอสยังคายน้ำระเหยคืนสู่ผืนป่าอย่างช้าๆ ช่วยให้อุณหภูมิในผืนป่าเย็นสบายเหมาะกับการเจริญเติบโตและอยู่อาศัยของต้นไม้ แมลงและสัตว์หลายชนิด เห็นไหมคะ ว่ามอสมีความสำคัญกับผืนป่าอย่างไร ถ้าป่าบริเวณใดเคยมีมอสขึ้นอยู่ ต่อมามอสตายไปจากผืนป่านั้น แสดงว่าสภาพป่าบริเวณนั้นเสื่อมสภาพ สิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยมอสก็จะถูกผลกระทบไปด้วย รวมทั้งชีวิตคนเราด้วย พริกขีหนูจึงอยากขอเชิญชวนน้องๆ เวลาไปเที่ยวป่า ลองสังเกตพืชเล็กๆ ที่เรียกว่ามอสดูว่ามีความสำคัญกับผืนป่าและสิ่งมีชีวิตอื่นอย่างไร และลองดูซิว่ามอสที่น้องเห็นมีกี่ชนิด รู้ไหมคะ มอสในประเทศไทยมีตั้งประมาณ 620 ชนิดนะค่ะ

ถ้าน้องคนไหนไม่มีโอกาสเดินป่า ลองเดินตามตลาดนัดต้นไม้ ก็จะมีมอสขายทั้งเป็นต้นสดสำหรับปลูกคลุมดินและให้ความชุ่มชื้นกับต้นไม้อื่นๆ และต้นแห้งที่ใช้สำหรับปลูกพืชที่ต้องการความชุ่มชื้นสูง เพราะมอสแห้งสามารถดูดซับน้ำไว้ได้มากกว่าน้ำหนักของตัวเองถึง 7 เท่า ลองบอกคุณพ่อคุณแม่ลองซื้อไปปลูกต้นไม้ดูนะค่ะ มอสแห้งพวกนี้ส่วนใหญ่คนขายเค้าเพาะเลี้ยงเอง ไม่ได้ขโมยมาจากป่าหรอกค่ะ

ประโยชน์อื่นๆ ของมอสยังมีมากมาย น้องๆ ช่วยกันคิดก่อนดูคำตอบด้านล่าง หรือน้องๆ ช่วยกันคิดได้คำตอบมากกว่าที่พริกขีหนูได้เฉลยไว้ ก็เขียนมาบอกกันบ้างนะค่ะ พี่จะได้เผยแพร่ให้น้องๆ คนอื่นทราบด้วยค่ะ

เฉลยประโยชน์ของมอส

1. ช่วยชะลอการไหลของน้ำตามกิ่งและลำต้นของต้นไม้ และชะลอการชะล้างหน้าดิน
2. ช่วยลดอุณหภูมิในป่าให้เย็นสบาย
3. ช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศทั้งกลางวันกลางคืน
4. เป็นแหล่งอาศัย และหาอาหารของแมลงและสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก
5. ใช้เป็นวัสดุแทนดินในการปลูกพืชที่ต้องการความชื้นสูง เช่น กล้วยไม้
6. ปลูกประดับตกแต่งสวนให้เขียวชอุ่มตลอดปี

สวัสดีคะน้องๆ พบกันเป็นครั้งแรก คอลัมน์นี้เกี่ยวกับผักและกึ่งผัก อย่าเพิ่งร้องยี้ นะคะ ในกรุงเทพฯ หลายๆ คนคงจะไม่ค่อยชอบทานผัก แต่ถ้าเป็นน้องๆ ต่างจังหวัดคงจะชอบทานผักมากกว่า โดยเฉพาะผักพื้นบ้านของไทย เราไม่ค่อยพบเห็นผักพื้นบ้านวางขายตามตลาดในกรุงเทพฯ น้องๆ ในต่างจังหวัดมักเห็นพ่อแม่เก็บผักตามป่า หรือริมรั้วมารับประทานกับน้ำพริก หรือนำไปประกอบอาหารต่างๆ จึงทำให้รู้จักผักพื้นบ้านและวิธีการรับประทาน ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านเอาไว้ได้เป็นอย่างดีเลยคะ

ก่อนอื่นพี่ขออธิบายคำว่า "**ผักพื้นบ้าน**" หมายถึง พืชที่มีขึ้นเองตามธรรมชาติตามท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งอาจเป็นพืชพื้นเมืองเดิม หรือเป็นพืชนำเข้ามาปลูกในประเทศไทยเป็นเวลานานจนกลายเป็นพืชของแต่ละท้องถิ่น เช่น ตำลึง ชำ ตะไคร้ มะกรูด กระเทียม พริก แค เป็นต้น บางชนิดนิยมรับประทาน จึงนำมาปลูกไว้ภายในบ้านเพื่อความสะดวกในการเก็บมาบริโภค ในปัจจุบันผักพื้นบ้านบางชนิดได้รับความนิยมบริโภคกันมากขึ้น จึงมีหน่วยงานราชการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพทั้งในระดับอำเภอ ตำบล จนกลายเป็นพืชเศรษฐกิจ เช่น ชะอม ตำลึง ผักหวานบ้าน บางชนิดได้รับการส่งเสริมให้เป็นพืชส่งออก เช่น กระเจี๊ยบเขียว เป็นต้น เป็นยังงี้คะ ผักพื้นบ้าน ฉบับนี้ขอแนะนำ **ผักสาบ** ซึ่งเป็นชื่อพื้นเมืองทางภาคเหนือ ทางภาคกลางเรียก อะนูนหรืออีนูน กาญจนบุรีเรียก นางนูน มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Adenia viridiflora* Craib อยู่ในวงศ์ Passifloraceae หรือวงศ์พวกเสาวรสหรือกะทกรกนั่นเอง ลักษณะเป็นไม้เลื้อยเถาส่วนปลายหรือส่วนใกล้ยอดสีม่วงแดง มีมือเกาะซึ่งแตกแขนงได้ ใบรูปหัวใจ ที่ฐานใบมีต่อมรูปกลมติดอยู่ทั้งสองข้าง ดอกสีเหลืองออกเป็นช่อ มี 1-3 ดอก กลีบดอกมี 5 กลีบ ผลกลมคล้ายผลน้ำเต้า

วิธีรับประทาน ยอดอ่อน ใบอ่อน ดอกอ่อน

ผลอ่อนใช้เป็นผักจิ้ม ทำให้สุก รับประทานกับน้ำพริก ช่อดอกนิยมรับประทานเป็นผักจิ้มน้ำพริก ส่วนต่างๆ ของพืชหรือวิธีการรับประทาน จะแตกต่างกันไปบ้างในแต่ละท้องถิ่น น้องๆ คนใดอยากจะทำเขียนมาเล่าถึงพืชผักหรือวิธีการรับประทานที่บ้านของน้องๆ ได้เลยนะค่ะ เป็นการอนุรักษ์ความรู้เรื่องผักพื้นบ้านเอาไว้ แล้วพี่ๆ ก็จะมาเผยแพร่ในคอลัมน์นี้ต่อไป ครั้งหน้าจะเป็นผักพื้นบ้านชนิดใดอย่าลืมติดตามต่อไปนะค่ะ

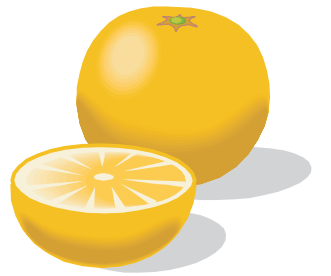

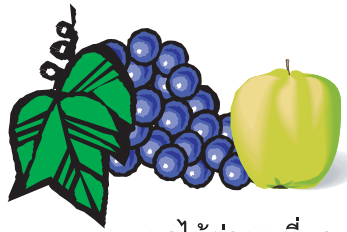
มีออรัย

เต้าฮวยฟรุตสลัด

Food for Life

สวัสดีค่ะน้องๆชาว **herbarium news** ถูกร้อนปีนี้อากาศข้างร้อนเหลือหลายจริงๆนะคะ อากาศที่ร้อนๆอย่างนี้อาจมีผลทำให้น้องๆ เบื่ออาหาร หลายคนต้องการดื่มแต่เครื่องดื่มเย็นๆ เช่นน้ำอัดลม หรือหันไปรับประทานแต่ไอศกรีมกันทำให้ได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ไม่พอเพียงกับความต้องการของร่างกาย ถ้าอย่างนั้นเรามาลองทำขนมที่เหมาะสมรับประทานในช่วงอากาศที่ร้อนอบอ้าวอย่างนี้แล้วยังมีประโยชน์กับสุขภาพของเราดีกว่านะคะ

เมนูดับร้อนฉบับนี้ได้แก่ **เต้าฮวยฟรุตสลัด**

ส่วนประกอบ

ผงวุ้น	1 1/2	ช้อนโต๊ะ
น้ำสะอาด	2 1/2	ถ้วย
นมสด	1/2	ถ้วย
น้ำตาลทราย	1	ถ้วย

โดย...พีเทนนิส

ผลไม้ต่างๆ ที่แกะเปลือกและเอาเมล็ดออกเช่น ส้มเขียวหวาน มะละกอ สับปะรด องุ่น แอปเปิ้ล ฝรั่ง

วิธีทำเราจะแบ่งวิธีทำเป็น 2 ส่วนนะคะ ได้แก่ 1. การทำฟรุตสลัดและ 2. การทำเต้าฮวย

1.การทำฟรุตสลัด

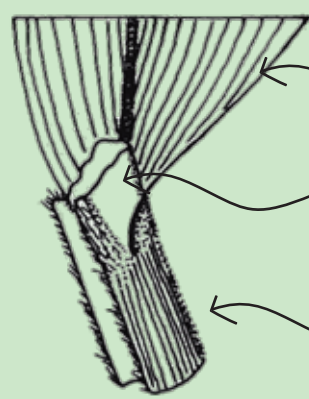
นำผลไม้ที่เราทำความสะอาดเรียบร้อยแล้วมาหั่นให้เป็นชิ้นพอคำ แกะเมล็ดออกให้หมดแล้วนำไปเคี้ยวในน้ำเชื่อมที่มีส่วนผสมของน้ำตาล 1 ส่วนกับน้ำสะอาด 1 ส่วน การเคี้ยวผลไม้เคี้ยวแค่พอให้มีรสหวานซึมเข้าไปในเนื้อผลไม้ก็พอจะ

2.การทำเต้าฮวย

ละลายผงวุ้นกับน้ำสะอาดจนผงวุ้นละลายไปแล้วใส่น้ำตาลทรายลงไปคนจนน้ำตาลทรายละลาย นำขึ้นตั้งเตาใช้ไฟอ่อนๆ แล้วเติมนมสดคนให้เข้ากัน (อาจแต่งกลิ่นด้วยกลิ่นวานิลลา) ยกจากเตาเทใส่ภาชนะที่เตรียมไว้ แล้วนำฟรุตสลัดที่เตรียมไว้แล้วมาตกแต่งหน้าเต้าฮวยให้สวยงามนำไปแช่ตู้เย็นให้เย็นก็พร้อมที่จะนำมารับประทานได้แล้วค่ะ

เกร็ดเล็กเกร็ดน้อย นอกจากเราจะนำผลไม้มาเป็นส่วนประกอบของเต้าฮวยฟรุตสลัดแล้วเราอาจจะใช้เมล็ดธัญญาพืชเช่น ลูกเดือย ถั่วแดงแทนก็ได้นะคะ

เรื่องของหญ้า

แผ่นใบ (leaf)

ลิ้นใบ (ligule)

กาบใบ (leaf sheath)

โดย...ยาแพรก

สวัสดีค่ะน้องๆ พบกันเป็นครั้งแรก เป็นคอลัมน์สารพัดเรื่องหญ้า ซึ่งหญ้าในที่นี้เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวค่ะ พี่คาดว่าในฉบับนี้น้องคงจะแยกได้นะว่าพืชใบเลี้ยงเดี่ยวกับใบเลี้ยงคู่ต่างกันยังไง เพราะว่าพี่แอบเห็นในคอลัมน์หนึ่ง ลองหาดูนะว่าอยู่ส่วนไหนของหนังสือพิมพ์นี้ แล้วมีอะไรอีกบ้างล่ะที่เราจะบอกได้ว่าเป็นหญ้าต้องดูที่ลำต้นนะว่าต้องมีข้อปล้องชัดเจน มีกาบใบ แผ่นใบ และลิ้นใบด้วย แต่บางชนิดอาจไม่พบลิ้นใบก็ได้ ลิ้นใบเป็นส่วนที่อยู่บริเวณรอยต่อของกาบใบและ แผ่นใบค่ะ อาจเป็นเยื่อ เป็นขน หรือลดรูปไปก็ได้ ลักษณะเด่นของหญ้าส่วนอื่นๆ ต้องดูที่ช่อดอกซึ่งมีหลายรูปแบบ ทั้งช่อเชิงลด ช่อกระจุก และช่อแยกแขนง ช่อดอกสังเกตง่ายมากค่ะ ตอนที่ดอกบานเราจะเห็นเกสรเพศผู้ และเกสรเพศเมียนั่นคือดอก ถ้าเป็นผลก็จะเห็นเมล็ดแข็ง แข็งไม่แตก หญ้าเป็นพืชในวงศ์ Poaceae แต่เป็นที่รู้จักกันดีในชื่อวงศ์ Gramineae ค่ะ ในประเทศไทยเรามีกว่า 500 ชนิด นะคะ

ฉบับนี้พี่จะขอแนะนำ หญ้านก มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Echinochloa colonum* (L.) Link เป็นหญ้าอายุปีเดียว ลำต้นตรงหรือโค้งงอเล็กน้อยตอนโคนต้นสูง 40-60 ซม. กาบใบยาว 4-7 ซม. แผ่นใบรูปแถบกว้าง 0.3-0.7 ซม. ยาว 10-26.5 ซม. ไม่มีลิ้นใบ ช่อดอกแบบช่อกระจุกแยกแขนงแคบๆ ยาว 6.5-9 ซม. ช่อแขนงยาวประมาณ 3 ซม. มีช่อดอกย่อยจำนวนมาก แต่ละช่อมี 2 ดอก ยาวประมาณ 0.3 ซม. ดอกล่างไม่มีเพศ ดอกบนสมบูรณ์เพศเกสรเพศผู้ 3 อัน เกสรเพศเมีย 2 เส้น ปลายเป็นพู่ขนนก เมล็ดขนาดเล็กรูปรี หญ้านกขึ้นเป็นวัชพืช ตามที่ชื้นแฉะ ริมแม่น้ำ และพื้นที่รกร้างทั่วไปประโยชน์ เป็นพืชอาหารสัตว์

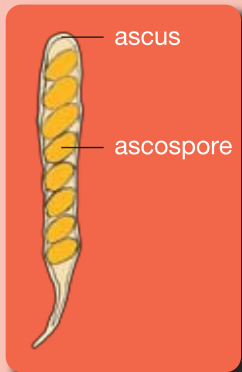
เป็นยังไงคะ ฉบับนี้เป็นครั้งแรกที่เราได้อ่านเรื่องหญ้ากัน คัพทบางคำน้องยังไม่เข้าใจ เอาเป็นว่าพี่จะค่อยเล่าให้ฟังไปเรื่อยๆ ในฉบับต่อไปน้องคงจะเข้าใจมากกว่าเดิม แล้วพบกันฉบับหน้า สวัสดีค่ะ

...หลานยายฉิม

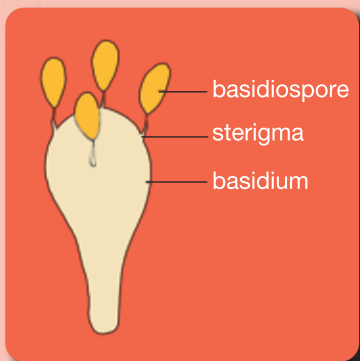
คราวที่แล้วได้เล่าเรื่องเห็ดในมุมมองกว้างให้น้องๆ ได้รู้จักและนึกถึงภาพเห็ดในรูปร่างลักษณะและการเกิดที่แตกต่างกันไปแล้ว ก่อนที่เราจะไปทำความรู้จักกับเห็ดชนิดต่างๆ เราควรจะรู้ว่าเห็ดแต่ละชนิดมีการจัดจำแนกหรือจัดอนุกรมวิธานอย่างง่ายๆ กันก่อน หลักการต่างๆ ก็ใช้หลักเกณฑ์เช่นเดียวกับพวกพืช เห็ดที่น้องๆ รู้จักก็คือเชื้อราชนิดหนึ่งที่จัดอยู่ในอาณาจักรเชื้อรา (Kingdom Fungi) ที่มีเส้นใยสานกันแน่นและมีการพัฒนาโครงสร้างที่แตกต่างกันทำให้เกิดเป็นเห็ดที่มีรูปร่าง

ไม่เหมือนกันและมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ถ้าพูดถึงเห็ดจะหมายถึงเชื้อราที่จัดอยู่ใน 2 หมวด (Division หรือ Phylum) คือ Division Ascomycota และ Division Basidiomycota ซึ่งเห็ดส่วนใหญ่จะจัดอยู่ในหมวด Basidiomycota เชื้อราทั้ง 2 หมวดนี้ต่างกันในลักษณะการเกิดสปอร์ ซึ่งเชื้อราในหมวด Ascomycota จะมีการสร้างสปอร์ที่เรียกว่า ascospore จำนวน

8 สปอร์เกิดอยู่ในถุงปิดที่เรียกว่าถุง ascus เชื้อราในหมวด Basidiomycota จะสร้างสปอร์ที่เรียกว่า basidiospore จำนวน 4 สปอร์บนปลายก้านชูสปอร์เรียกว่า sterigma ซึ่งอยู่บนรูปร่างคล้ายกระบองที่เรียกว่า basidium คราวนี้ลองมาดูตัวอย่างการจัดอนุกรมวิธานของเห็ด

ด้วยแชมเปญ (Cookeina sulcipes) ในหมวด Ascomycota และ เห็ดหลินจือ (Ganoderma lucidum) ในหมวด Basidiomycota

Kingdom Fungi หรือ อาณาจักรเชื้อรา

Division (Phylum)	หมวด	Ascomycota	Division	Basidiomycota
Class	ชั้น	Ascomycetes	Class	Basidiomycetes
Subclass	ชั้นย่อย	Pezizomycetidae	Order	Polyporales
Order	อันดับ	Pezizales	Family	Ganodermataceae
Family	วงศ์	Sarcoscyphaceae	Genus	Ganoderma
Genus	สกุล	Cookeina	Species	lucidum
Species	ชนิด	sulcipes		

เห็ดถ้วยแชมเปญ
Cookeina sulcipes
(Berk.) Kuntze

เห็ดหลินจือ
Ganoderma lucidum
(Curt. : Fr.) Karst.

คุ้ยไปคุ้ยมาฉบับนี้ก็จะหมดพื้นที่อีกแล้ว ฉบับหน้าก็จะได้มาเล่าให้น้องๆ ฟังตอนต่อไป

สวัสดีครับน้องๆ ทุกคนฉบับนี้เป็นฉบับที่สามแล้วสิครับ หลังจากฉบับที่แล้วน้องๆ ทุกคนได้รู้จักกับต้นราชพฤกษ์ในปีที่แล้ว เป็นยังงัยกันบ้างครับกับเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ที่ผ่านมาไปเที่ยวกันสนุกมั๊ยครับ

ฉบับนี้พี่จะแนะนำให้รู้จักต้นไม้ชนิดหนึ่งที่เป็นไม้ป่าของบ้านเราที่มีความสวยงามไม่แพ้ดอกไม้ในต่างประเทศเลยทีเดียวนะ ซึ่งต้นไม้ที่บ้านเรายังมีอีกหลายชนิดที่ยังรอการศึกษาอยู่ สำหรับฉบับนี้ พี่จะแนะนำให้น้องได้รู้จักกับต้นโกก้านน้ำจืด (อย่าหลงเข้าใจผิดคิดว่าเป็นต้นโกก้านที่อยู่ในป่าชายเลนนะครับ) โกก้านน้ำจืด มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Marcantia grandiflora* Imlay อยู่ในวงศ์ดอียด (Acanthaceae) เคยเล่นต้นดอียดตั้งมั๊ยครับเด็กๆ โกก้านน้ำจืดเป็นไม้พุ่มสูง 1-4 เมตร กิ่งก้านมักโป่งพอง ใบเดี่ยวออกตรงกันข้ามสลับตั้งฉาก ใบรูปรีหรือรูปไข่ที่ใบมีขนสั้นนุ่ม ดอกของโกก้านน้ำจืดสีขาว ดอกมีขนาดใหญ่ มีดอก 1-2 ดอก โคนกลีบเชื่อมติดกันปลายกลีบแยกเป็นสองส่วนด้านบนแยกสองแฉก ด้านล่างแยกสามแฉก ออกที่ซอกใบ หรือปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงสีเขียวสด 5 กลีบ ขนาดไม่เท่ากัน ผลของโกก้านน้ำจืดรูปทรงกระบอกปลายผลป่อง เมื่อแก่แล้วแตกเพื่อติดเมล็ดคล้ายผลของดอียด (ไม่เชื่อลองไปเก็บผลของดอียดมาแช่น้ำดูนะครับน้องๆ)

น้องๆ จะพบต้นโกก้านน้ำจืดได้ตามบริเวณภูเขาหินปูนที่จังหวัดลพบุรี กาญจนบุรี นครสวรรค์ เพชรบุรี ออกดอกเดือนมีนาคมและติดผลเดือนเมษายน ถ้าบ้านใครอยู่แถวๆ เขาหินปูนว่างๆ ถ้าเห็นดอกไม้สีขาวบนภูเขาหินปูนช่วงเดือนมีนาคมอย่าลืมนะไปดูต้นโกก้านน้ำจืดนะครับ ช่วงนี้ฝนตกบ่อยแล้วก็ใกล้เปิดเทอมแล้วรักษาสุขภาพด้วยนะครับ เดี่ยวจะไปโรงเรียนไม่ได้ แล้วเจอกันฉบับหน้านะครับน้องๆ

เชื่อนันสำคัญไฉน ?

พฤษภ พินิจ

สาละอินเดีย ข้างโบสถ์วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน

ผลสาละอินเดีย ▶
ประเทศเนปาล

▶ ป่าธรรมชาติสาละอินเดีย
ประเทศเนปาล

ผลสาละลังกา ▶
กรุงเทพมหานคร

▶ ดอกสาละลังกา
กรุงเทพมหานคร

สาละอินเดียและสาละลังกา

หลายๆ คงเคยได้ยินชื่อต้นสาละกันมาบ้าง เวลาเรียนหนังสือคุณครูที่โรงเรียนคงเคยสอนหรือเล่าให้ฟังว่าพระนางสิริมหามายาทรงประสูติพระสิริธัตถะกุมารใต้ต้นสาละในสวนลุมพินีวัน พระสิริธัตถะกุมารต่อมาคือพระพุทธเจ้า องค์ศาสนาของศาสนาพุทธ สถานที่ประสูตินั้นปัจจุบันอยู่ในเขตประเทศเนปาล หลายๆ คงอยากรู้ว่าต้นสาละที่กล่าวถึงนั้นมีหน้าตาเป็นอย่างไร

ในบ้านเรามีต้นสาละอยู่ 2 ชนิด คือสาละลังกาและสาละอินเดีย ทำให้เกิดความสับสนว่าพระพุทธเจ้าทรงประสูติใต้ต้นสาละชนิดใดกันแน่เพราะทั้ง 2 ชนิดมักพบปลูกในวัดบ้านเราเช่นเดียวกัน เห็นไหมครับว่าชื่อสาละนั้นทำให้เกิดความสับสนขึ้นมาจริงๆ ทั้งสาละลังกาและสาละอินเดียเป็นไม้นำเข้าจากต่างประเทศ ไม่พบในป่าธรรมชาติบ้านเรา ต้นสาละที่พระนางสิริมหามายาทรงประสูติพระสิริธัตถะกุมารใต้ต้นนั้นคือต้นสาละอินเดีย พบมากทางตอนเหนือของประเทศอินเดียและในประเทศเนปาล ลุงพฤษภได้มีโอกาสเดินทางไปเยือนประเทศเนปาลเมื่อหลายปีก่อน พบต้นสาละอินเดียจำนวนมาก ขึ้นเป็นป่าธรรมชาติผืนใหญ่ หลายๆ ดูรูปประกอบครับ ลักษณะสาละอินเดียจะคล้ายๆ กับต้นรังบ้านเรา หรือที่ทางเหนือเรียกว่า ต้นฮ้างหรือเปา ทางแถบอีสานใต้เรียกว่า ต้นเรียง หรือเรียงพนมนั้นแหละครับ ตามรูปจะเห็นว่าผลของสาละอินเดียมีปีก ปีกนี้ก็มีประโยชน์นะครับ เวลาเมล็ดจะช่วยให้ผลปลิวตามลมไปได้ไกลๆ เป็นการช่วยในการกระจายพันธุ์ครับ เมื่อผลปลิวไปตกในที่ใด เมื่อมีสภาวะเหมาะสมก็จะงอกเป็นต้นใหม่ขึ้นมา ต้นสาละอินเดียมีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Shorea robusta* C.F. Gaertn. มีชื่อสามัญหลายชื่อ เช่น Sal Tree, Sal, Sala, Salwa จัดอยู่ในวงศ์ Dipterocarpaceae วงศ์เดียวกับต้นยาง พะยอม ตะเคียน หรือ เต็ง รังบ้านเราครับ

ต้นสาละอีกชนิดหนึ่งที่ทำให้เกิดความสับสนก็คือต้นสาละลังกาครับ ต้นสาละลังกานั้นมีถิ่นกำเนิดในแถบตอนเหนือของทวีปอเมริกาใต้ นิยมปลูกเป็นไม้ต้นประดับในประเทศแถบเขตร้อนทั่วไป มีการนำเข้าจากประเทศศรีลังกาเข้ามาปลูกในประเทศไทย จึงนิยมเรียกว่าสาละลังกา อีกชื่อหนึ่งที่นิยมเรียกกันคือลูกปืนใหญ่ ซึ่งก็เรียกจากลักษณะผลที่กลมและมีขนาดใหญ่แน่นอนครับ ต้นนี้ไม่ใช่ต้นสาละที่พระนางสิริมหามายาทรงประสูติเจ้าชายสิริธัตถะใต้ต้นนะครับ หลายๆ สังเกตขนาดผลจากรูป ถ้านั่งเล่นใต้ต้นแล้วผลหล่นใส่ใครคงเจ็บน่าดู ต้นสาละลังกามีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Couroupita guianensis* Aubl. มีชื่อสามัญว่า Cannonball Tree จัดอยู่ในวงศ์ Lycythidaceae วงศ์เดียวกันกับจิกหรือกระโดนบ้านเราที่ใช้ยอดอ่อนสดจิ้มน้ำพริกหรือกินกับลาบไข่ครับ หลายๆ ที่อยู่ต่างจังหวัดอาจรู้จัก

หลายๆ คงเห็นแล้วว่าสาละอินเดียกับสาละลังกาเป็นพันธุ์ไม้ที่มีลักษณะไม่ใกล้เคียงกันเลยนะครับ จะใกล้กันก็เพียงแค่ชื่อเท่านั้น หลายๆ ช่วยจดจำและช่วยบอกต่อเพื่อนๆ ด้วยนะครับว่าต้นสาละที่พระนางสิริมหามายาทรงประสูติเจ้าชายสิริธัตถะใต้ต้นนั้นคือต้นสาละอินเดีย ไม่ใช่สาละลังกาครับ ฉบับหน้าลุงพฤษภจะมาชี้แจงแฉเรื่องชื่อพันธุ์ไม้ต่อ ลาก่อนครับ

“ฉบับที่แล้วเด็กๆ ได้รู้เรื่อง “อาณาจักรพืช” กันโดยสังเขปไปแล้ว มาถึงฉบับนี้ตามที่ได้สัญญาไว้ว่าจะพาเด็กๆ มาเรียนรู้ศัพท์ทางพฤกษศาสตร์ กับคำว่า “พืชดอก” กันต่อไป ก็ขอให้ตั้งอกตั้งใจอ่านกันให้ดีๆ อย่าเพิ่งหนีหายกันไปไหน นะครับความรู้ทั้งนั้น.....”

ความหมายของคำว่า “พืชดอก” (Angiosperm) หากจะตอบแบบง่ายๆ หรือกำปั้นทุบดิน ก็คือพืชที่มีดอกนั่นเอง (แล้วพืชอะไรกันล่ะ ที่ไม่มีดอก..หือ?) นอกจากนั้นแล้วยังอธิบายต่อไปได้อีกว่า พืชดอกเป็นพืชที่มีเมล็ด โดยที่เมล็ดมี รังไข่หรือผนังรังไข่ห่อหุ้มทั้งหมด ซึ่งเด็กๆ ลองนึกถึงผลไม้ต่างๆ ที่เรารับประทาน กันไม่ว่าจะเป็น มะม่วง เงาะ ทุเรียน ลำไย ลิ้นจี่ กล้วย ส้ม อีกมากมาย ทั้งหลาย เหล่านี้ล้วนเป็นผลที่เกิดจากดอกของพืชดอกทั้งสิ้น ซึ่งข้างในของผลจะพบเมล็ด อยู่ภายใน ก็จะทำให้เด็กๆ เข้าใจได้ว่า เมล็ดที่มีผนังหรือเนื้อหุ้มอยู่เป็นเช่นไร แล้วซิเนะ

นอกจากนี้พืชดอกยังเป็นกลุ่มพืชที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดของอาณาจักร พืชอีกด้วย โดยมีประมาณถึง 250,000 ชนิด เลยทีเดียว นักวิทยาศาสตร์ได้แบ่งพืช ดอกออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ ก็คือ พืชใบเลี้ยงเดี่ยว (Monocots) กับพืชใบเลี้ยงคู่ (Dicots) ซึ่งพบขึ้นกระจายอยู่ทั่วไป ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน ตามถนนหนทาง ตาม เลือกสวนไร่นา หรือป่าเขา โดยมีการนำพืชทั้งหลายเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการนำมารับประทานเป็นอาหาร สร้างที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับชีวิตของมนุษย์ หรือนำมาปลูก เป็นไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อความรื่นรมย์ การพักผ่อนหย่อนใจ รักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ให้ดีขึ้น รวมถึงเพื่อการค้าด้วยก็ได้ เช่นพ่อดำแม่คำตันไม้ทั้งหลาย หรือพวกประกอบ อาชีพประดับสวนเป็นต้น นอกจากให้ประโยชน์แล้วยังก็มีโทษได้ อย่างเช่นในพืช บางชนิดจะมีพิษ หากรับประทานเข้าไป หรือถูกน้ำยางจากพืช ที่มีพิษเหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดอาการต่างๆ นานาได้ เช่นเกิดอาการแพ้ คัน ปวดเจ็บ แสบร้อน ถ่ายท้อง การหายใจติดขัด วิงเวียน เมา หรือ ถึงขั้นเสียชีวิตเลยก็มี จากที่กล่าว มาเด็กๆ จะเห็นว่าพืชดอกอยู่ใกล้ชิดกับตัวเรามาก ทั้งสัมผัส กิน หรือดมกลิ่น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว เด็กๆ คงต้องให้ความสำคัญกับมันมากๆ หนอยนะครับ ที่นี้เด็กๆ ลองมาสังเกตดูความแตกต่างระหว่างพืชใบเลี้ยงเดี่ยวกับพืชใบเลี้ยงคู่ กันบ้างว่า จะเหมือนกับที่ได้เรียนในชั้นเรียนกันหรือไม่ อย่างไร และยังจำกันได้ที่อยู่หรือเปล่า ดังต่อไปนี้เนะครับ

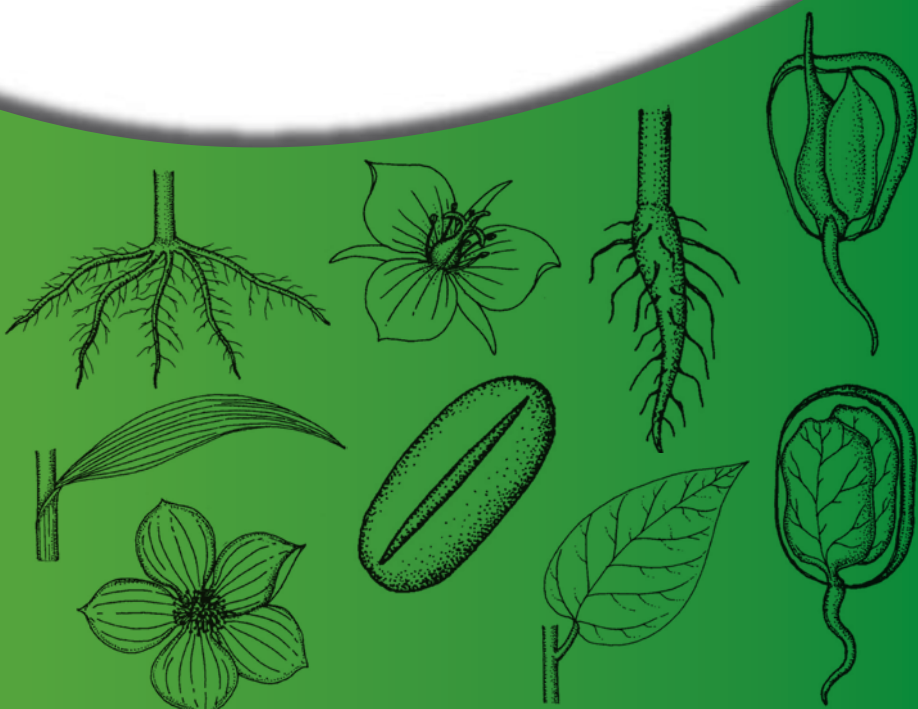
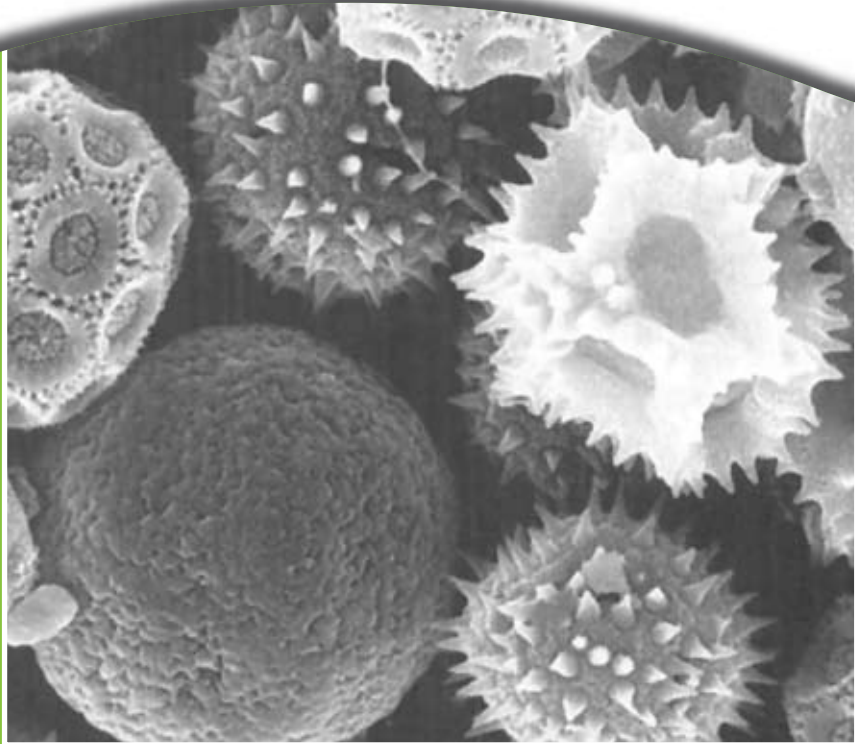
พืชใบเลี้ยงเดี่ยว

- 1. มีใบเลี้ยงใบเดียว
- 2. การเรียงตัวของเส้นใบส่วนใหญ่ มักเป็นแบบขนาน
- 3. การเรียงตัวของท่อลำเลียงจะกระจายไม่เป็นระเบียบ
- 4. มีระบบรากเป็นแบบรากฝอยอย่างเดียว
- 5. มีกลีบเลี้ยงหรือกลีบดอกเป็น 3 กลีบ หรือมากกว่าที่ละ 3 กลีบ เช่นเป็น 6 กลีบ 9 กลีบ 12 กลีบ เป็นต้น
- 6. ละอองเรณูส่วนใหญ่มักมีช่องเปิดเป็นแนวยาวเพียงช่องเดียว
- 7. จำนวนชนิดของพืชใบเลี้ยงเดี่ยวที่ให้เนื้อไม้มีน้อยกว่า 10% ของทั้งหมด

พืชใบเลี้ยงคู่

- 1. มีใบเลี้ยงสองใบ
- 2. การเรียงตัวของเส้นใบส่วนใหญ่ มักประสานกันเป็นแบบร่างแห
- 3. การเรียงตัวของท่อลำเลียงจะเรียงเป็นวง อย่างเป็นระเบียบ
- 4. มีระบบรากแบบมีรากแก้ว รากแขนงและรากฝอย
- 5. มีกลีบเลี้ยงหรือกลีบดอกเป็น 4 กลีบ 5 กลีบ หรือมากกว่า
- 6. ละอองเรณูส่วนใหญ่มักมีช่องเปิดแบบวงกลมหรือเป็นแนวยาว จำนวนสามช่องขึ้นไป
- 7. จำนวนชนิดของพืชใบเลี้ยงคู่ที่ให้เนื้อไม้มีมากถึง 50% ของทั้งหมด

... ถึงตรงนี้ก็คงต้องจบเรื่องนี้ไปก่อนแล้วมาพบกันใหม่ฉบับหน้า ส่วนจะเป็นคำศัพท์คำไหน ก็ขอให้ติดตามกันต่อไป หรือใครอยากรู้จักศัพท์คำไหน ก็จดหมาย มาบอกก็แล้วกัน จะได้แบบว่า จัดให้..... โชคดีทุกคนครับ

มาเข้าห้องสมุดกันดีกว่า

★ ในฉบับที่แล้ว พี่คนงามได้เกริ่นนำตัวเองให้น้องๆ ได้รู้จัก และทราบถึงที่มาของความเป็นผู้รักการอ่านของพี่แล้ว (เพื่อน้องๆ จะเอาเป็นแบบอย่างบ้าง) หากน้องๆ คนไหนที่ยังไม่ชอบอ่านหนังสือ แต่อยากเริ่มอ่านบ้าง พี่ขอแนะนำว่าน้องควรเริ่มอ่านจากหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองสนใจหรือชอบที่สุด เช่น ถ้าชอบแต่งตัวก็อ่านหนังสือแฟชั่นหนังสือที่แนะนำการแต่งหน้าแต่งตัว ถ้าชอบเพลงก็อ่านหนังสือเกี่ยวกับเพลงที่ชอบ ถ้าชอบท่องเที่ยวก็อ่านหนังสือเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อย่างนี้เป็นต้น

★ แต่...เคยมีใครสงสัยไหมว่าทำไมจึงเรียกว่า **“ห้องสมุด”** กันๆ ที่บางแห่งเป็นตึกกึ่งหลังไม่ใช่ห้อง และเป็นทีเก็บหนังสือไม่ได้เก็บสมุด แต่เนื่องจากว่าหนังสือในสมัยก่อน ยังไม่มีการพิมพ์เป็นเล่มอย่างในปัจจุบัน แต่หมายถึงสมุดข่อยพับไปพับมา เขียนตัวหนังสือเต็มเล่มเรียกว่า หนังสือเล่มสมุด ฉะนั้นคำว่าสมุด จึงหมายถึง หนังสือ ไม่ใช่สมุดที่เราใช้อยู่ในปัจจุบัน ที่หมายถึง กระดาษที่ทำเป็นเล่ม

★ ส่วนที่เรียกว่า หอสมุดนั้น คำว่า **“หอ”** พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง เรือนที่ใช้เฉพาะกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น หอไตรเป็นที่เก็บพระไตรปิฎก หอพระเป็นเรือนที่เก็บพระพุทธรูปบูชา หอระฆังเป็นที่ไว้ระฆัง เป็นต้น ดังนั้น หอสมุดก็คือ เรือนหรืออาคารที่เก็บหนังสือ เช่น หอสมุดแห่งชาติ และถึงสถานที่ใดเป็นเพียงห้องหนึ่งในตึกก็เรียกว่า ห้องสมุด แต่มักใช้คำว่า ห้องสมุดซึ่งเป็นคำกลางๆ ไม่ว่าจะเป็นตึกหรือเป็นเพียงห้องๆ เดียว

★ คำว่า ห้องสมุด ภาษาอังกฤษเรียกว่า **Library** มาจากภาษาละตินว่า **Liber** แปลว่า หนังสือ แต่ในปัจจุบัน ห้องสมุดหมายถึง สถานที่รวบรวมสรรพวิทยาการต่างๆ ได้แก่หนังสือ วารสาร เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งสื่อกิจกรรมวัสดุทุกประเภท โดยมีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินงานและจัดบริการให้แก่ผู้ใช้

★ สุดท้าย พี่ก็อยากจะบอกว่ายังมีหนังสือตีพิมพ์ประโยชน์ จากทุกแห่งทั่วโลก รออยู่ในห้องสมุด เพื่อให้น้องๆ ได้เปิดอ่านแล้ว

โดย...พี่คนงาม

ต้นไม้ประจำจังหวัด

โดย...ตอลาด

สวัสดีครับน้องๆ ทุกคน แหม! เผลอแป็บเดียว นี่ก็เป็นฉบับที่สามแล้ว ฉบับนี้พี่ตอลาดจะพาน้องๆ ขึ้นเหนือบ้าง เราจะทำความรู้จักกับต้นไม้ประจำจังหวัดเชียงราย นั่นก็คือ “กาซะลองคำ” ต้นกาซะลองคำมีชื่อวิทยาศาสตร์อ่านออกเสียงว่า “ราเดอร์มาเชอรา อิกเนีย” [*Radermachera ignea* (Kurz) Steenis] วงศ์ Bignoniaceae ถ้าน้องๆ จำกันได้ต้นศรีตรัง ในฉบับที่แล้วก็อยู่วงศ์นี้เหมือนกัน

ลักษณะโดยทั่วไปเป็นไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 10-15 เมตร ใบประกอบแบบขนนก 2-3 ชั้น ยาว 18-60 เซนติเมตร ใบประกอบย่อย 3-4 คู่ ใบย่อยมี 3-5 คู่ รูปรีหรือรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก ยาว 5-12 เซนติเมตร ปลายใบแหลม บางครั้งยาวคล้ายหาง โคนใบแหลม มักมีต่อมที่โคนด้านหลังใบ ดอกจะออกเป็นช่อกระจุกสั้นๆ ออกตามลำต้นหรือกิ่งก้านเลื้อยติดกันเป็นก้านตรงประมาณกึ่งหนึ่ง หลอดกลีบเลี้ยงยาว 1.5-2 เซนติเมตร กลีบดอกติดกันเป็นหลอดรูปกรวย สีส้ม ปลายเป็นแฉกสั้นๆ มีเกสรเพศผู้ 4 อัน และมีขนขึ้นปกคลุม ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ผลเป็นฝักยาว 30-45 เซนติเมตร เมื่อแก่จะแตกเป็นสองซีก เมล็ดมีปีก จะออกดอกเดือนมกราคมถึงเมษายน โดยจะผลัดใบก่อนออกดอก

ในประเทศไทยพบตั้งแต่ภาคใต้แถบจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพชรบุรี อุทัยธานี ขึ้นไปทางเหนือทางจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง แพร่ และน่าน พบตามป่าดิบแล้งและเขาหินปูนจนถึงระดับความสูงประมาณ 1000 เมตร ถ้าน้องๆ อยากเอาไปปลูกที่บ้านก็สามารถทำได้โดยการเพาะเมล็ด ตอนกิ่ง ปักชำกิ่ง และแยกหน่อ ประโยชน์ของต้นกาซะลองคำนั้นโดยส่วนมากจะปลูกเป็นไม้ประดับเพราะลักษณะของช่อดอกที่ออกเป็นกระจุกและสีส้มที่สะดุดตา ฉบับนี้พี่ตอลาดพาน้องๆ ไปก่อนนะครับ

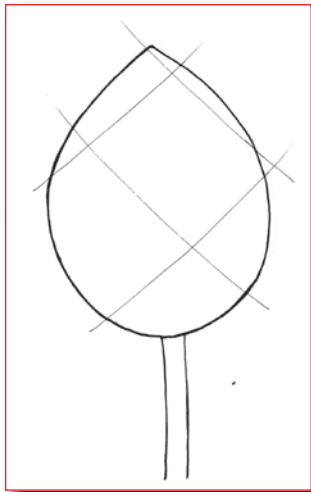

สอนน้องวาดรูปลายเส้นทางพฤกษศาสตร์

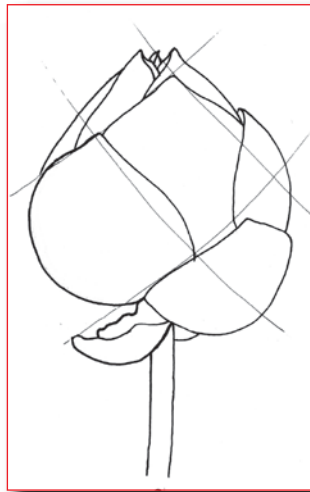
โดย...พี่บุตซ้อน

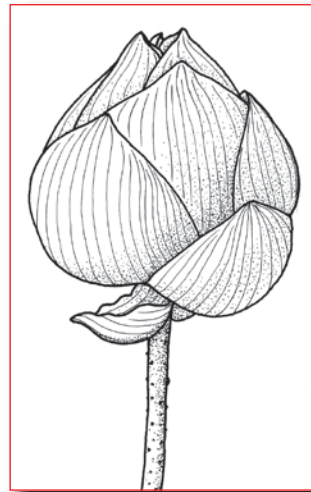
1

2

3

กลับมาอีกครั้งแล้ว

มาคราวนี้น้องๆ ลองมาฝึกวาดดอกบัวกันดีกว่า

แบบที่ให้วาดเป็นดอกบัวหลวง Lotus ชื่อวิทยาศาสตร์ *Nelumbo nucifera* Gaertn

ชื่ออื่น บัวสัตตบงกช สัตตบุษย์ อุบล น้องๆ คะเรามาวาดลายเส้นกันดีกว่าคะ

1. เริ่มร่างแบบโดยเขียนโครงร่างรูปทรงของดอกบัว

2. ใส่รายละเอียดต่างๆ

3. ลงลายเส้นและแสงเงาให้ครบถ้วน แล้วลบเส้นที่ร่างไว้ก็จะได้รูปดอกบัวที่ต้องการ ฝึกวาดบ่อยๆ นะคะ หรือน้องๆ จะหาแบบพรรณไม้นิตอื่นมาฝึกวาดก็ได้ ในแบบที่น้องๆ ชอบจะได้วาดรูปได้ดีขึ้น ฝึกบ่อยๆ นะแล้วฉบับหน้าเจอกันนะคะมาฝึกวาดรูปกันใหม่

ถามมา - ตอบไป

+

ฉบับนี้มีคนถามป้ามาว่า กลิ่นวานิลลา (Vanilla) ที่ใส่ในไอศกรีม และช็อกโกแลต (Chocolate) ที่หนูชอบกินกันนั้นมาจากไหนกัน จะมีใครรู้บ้างไหมว่าทั้งวานิลลาและช็อกโกแลตนั้น มาจากต้นไม้อะไรจะเล่าให้ฟังกันเลย

วานิลลา (Vanilla)

เชื่อกันว่าอยู่ในวงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae อ่านว่า ออ-คิ-เค-ซี-อี หรือพูดเร็วๆ ก็ ออ-คิ-เค-ซี) เป็นกล้วยไม้ชนิดหนึ่ง อยู่ในสกุล Vanilla ส่วนที่นำมาใช้ให้กลิ่นหอมคือฝัก โดยกลิ่นนั้นอยู่ในเมล็ด ในประเทศไทยก็มีพืชสกุลนี้นะคะ เป็นพืชป่า

ช็อกโกแลต (Chocolate)

ทำมาจากพืชชื่อต้นโกโก้ (Cacao tree) พืชนี้มีถิ่นกำเนิดในแถบลุ่มน้ำอเมซอน มีชื่อสกุลว่า *Theobroma* (แปลว่า food of the gods หรืออาหารของพระเจ้านั่นเองคะ) ก่อนที่จะมาเป็นช็อกโกแลตแสนอร่อยที่ป้าเชื่อว่าหนูๆ ต้องชอบรับประทานกันแน่ๆ เลย ก็ต้องผ่านกรรมวิธีหลายขั้นตอนเหมือนกันนะคะ ตั้งแต่เอาเมล็ดมาล้าง มาคั่ว มาบด มาหมัก ถ้าจะให้ได้ช็อกโกแลต 1 กิโลกรัม ต้องใช้เมล็ดต้นโกโก้ ตั้ง 300-600 เมล็ดเชียวนะคะ เขาวางกันว่าช็อกโกแลตของชาวคัทซ์ (เนเธอร์แลนด์) เป็นช็อกโกแลตที่อร่อยที่สุดในโลก ใครเคยได้ชิมแล้วบ้างเอ่ย

ป้าอบเชย

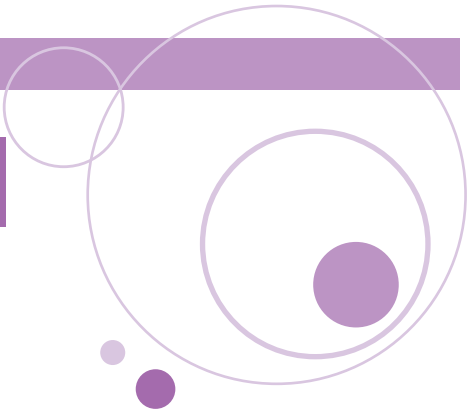
วานิลลา

วานิลลา

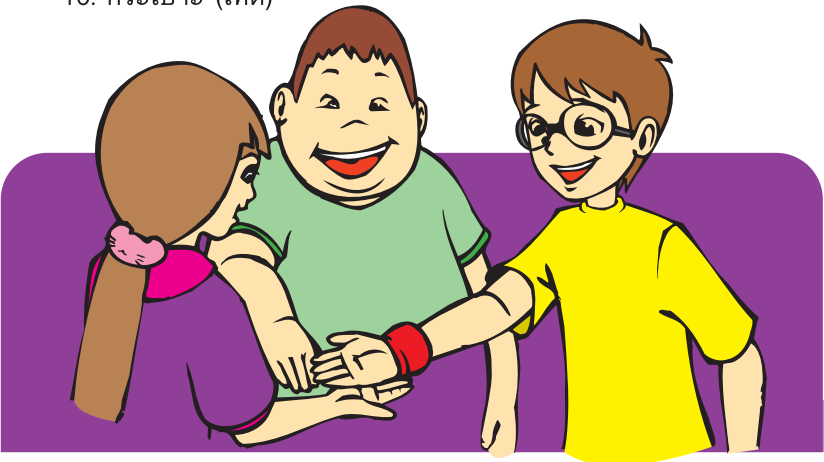

ผลโกโก้

น้องๆ คว้าเกมส์ฉบับนี้ น้องอาจจะต้องใช้หนังสือพิมพ์จิวฉบับที่แล้วมาใช้ร่วมด้วยนะครับ
เพื่อที่น้องๆจะได้จำคำศัพท์ได้ โดยคำศัพท์ที่พี่ให้หานั้นเป็นภาษาอังกฤษตาม 10 ข้อ
ข้างล่างนี้นะครับ หวังว่าน้องๆ จะหาเจอครบหมดนะครับ

- 1. อาณาจักรพืช
- 2. คลอโรฟิลล์
- 3. กระบวนการสังเคราะห์แสง
- 4. มอสลี่
- 5. ลิเวอร์เวิร์ต
- 6. ฮอว์นเวิร์ต
- 7. พืชใบเลี้ยงเดี่ยว
- 8. พืชใบเลี้ยงคู่
- 9. สกุกกล้วยไม้รองเท้านารี
- 10. กระเปาะ (เห็ด)

P	A	P	H	I	O	P	E	D	I	L	U	M	X	R
B	O	P	E	R	T	Y	U	I	O	P	A	O	Q	P
C	H	L	O	R	O	P	H	Y	L	L	S	S	D	Q
D	C	A	A	S	D	F	G	H	J	K	L	S	E	R
E	R	N	Z	X	C	V	B	N	M	L	K	E	F	S
F	T	T	Q	A	S	D	F	G	H	S	J	S	G	T
G	O	K	W	E	R	T	Y	U	H	I	O	P	H	U
H	D	I	C	O	T	Q	S	T	L	A	V	L	O	V
I	P	N	S	D	F	G	R	H	J	K	K	L	P	W
J	Q	G	Z	X	C	O	V	B	N	M	K	L	O	X
K	R	D	L	K	W	J	G	F	B	D	S	A	M	Y
L	S	O	A	N	B	C	D	E	F	G	H	I	A	Z
M	T	M	R	Z	D	G	M	O	N	O	C	O	T	A
N	B	O	X	L	I	V	E	R	W	O	R	T	H	S
P	H	O	T	O	S	Y	N	T	H	E	S	I	S	C

โฉลยเกมส์ท้าทายเล่น

